



***Керамічний медальйон з геральдичними символами короля польського та великого князя литовського Стефана Баторія представлено відвідувачам Державного історико-культурного заповідника «Меджибіж» на міні-виставці нових археологічних надходжень.***

Знахідку зробили археологи заповідника у 2018 році під час розкопок на території Меджибізької фортеці. Серед численних фрагментів стародавньої кераміки, – посуду та кахляного облицювання печей, – виокремлювалися частини з рельєфним геральдичним малюнком, які було складено в напівкруглий медальйон. Знахідка датується другою половиною XVI ст. Її особливість в тому, що на кахляному медальйоні зображено геральдичні символи та ініціали короля Стефана Баторія (1576-1586), роду якого Меджибіж ніколи не належав. У чому ж секрет загадкового експонату?

Печі і каміни застосовувалися для опалення будівель Меджибізької фортеці впродовж століть. У палаці Сенявських – Чарторийських в одній кімнаті або залі подекуди застосовувалися обидва типи опалювальних приладів одночасно. За півтисячоліття існування палацу неодноразових змін зазнавала мода на інтер'єри, перебудовувався палац, відбувалися значущі події, які знаходили відображення в архітектурних та побутових деталях. Символи нових подій і настроїв часто зображувалися на печях і камінах, наймонументальніших предметах палацових зал і покоїв.

За найімовірнішою на сьогодні гіпотезою, геральдичні символи короля Стефана Баторія з'являються у Меджибожі, коли цей князь, народжений у Трансильванії, у 1576 р. був обраний королем польським і великим князем литовським. Вибори короля відбувалися в умовах жорсткого протистояння прихильників Стефана Баторія та його конкурента Максиміліана II Габсбурга. Меджибожем у той час володіли сини коронного гетьмана Польщі Миколая Сенявського Ієронім і Рафаїл. Ієронім Сенявський активно виступав на підтримку Стефана Баторія у боротьбі за польську корону, а після його перемоги 7 квітня 1576 р. у Львові на прийомі з нагоди коронації нового короля саме співвласнику Меджибожа Ієроніму

Сенявському було надано честь виголосити промову від імені шляхти.

Відтак, не дивно, що Ієронім Сенявський прикрасив інтер'єр палацу в Меджибожі символікою нового короля, до партії палки прихильників якого належав. На великому медальйоні кахляної палацової печі було зображено орла з розгорнутими крилами (геральдичний символ Польської корони), на його грудях три вовчих ікла (родовий герб Баторіїв – «*Zęby*»), а обабіч голови орла – латинські літери **B** та **S** (ініціали короля *Batory Stefan*). Цим самим власники Меджибожа заявляли гостям та відвідувачам: мовляв, «і ми кували перемогу», а відтак, є наближеними до самого короля.

*Ігор Западенко*

*Попередня реконструкція  
археологічної знахідки,  
1 серпня 2018 р.*



*Фрагмент геральдичного  
зображення*



1



2



3a

3b

## МЕДЖИБІЗЬКА ФОРТЕЦЯ: ІЗ ЗНАХІДОК 2018 РОКУ

1. Фрагмент келиха (XVII-XVIII ст.)
2. Фрагмент кахлі з ініціалами NS (?) у дзеркальному відображенні (кераміка, XVI ст.)
- 3a, 3b. Арбалетний наконечник в стіні фортеці (XIV-XV ст.)
4. Куля з залишками паперового патрону (XVII ст.)
5. Ядра вагою 1850 та 1490 г від 4-фунтової та 3-фунтової гармат (XVI-XVII ст.)
6. Місце знахідки гарматних ядер у палаці



4



6



5

Вісник «Меджибізький замок» №4'2018  
Свідоцтво про державну реєстрацію ЗМІ серія ХМ №764/252 Р від 29.04.2013 р.

Засновник: ДІКЗ «Межибіж».

Голова редколегії О. Погорілець, редактор І. Западенко.

Адреса засновника та редакції: [mezhybizh@ukr.net](mailto:mezhybizh@ukr.net), [mezhybizh@gmail.com](mailto:mezhybizh@gmail.com)  
вул. Замкова, 1, смт. Меджибіж, Летичівський р-н, Хмельницька обл. 31530,  
тел. (03857) 97-123

Друк: ПП Заколотний М. І., вул. Соборна, 75, м. Хмельницький, 29000,  
тел. (0382) 77-77-17